

ΕΠΕΤΕΙΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ 21^η ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΗΣ
ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Διοργανωμένη από το Γραφείο της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του
Παιδιού κας Λ. Κουρσουμπά
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο – Λευκωσία
Παρασκευή 19 Νοεμβρίου 2010, 7.00μμ

Χαιρετισμός από την Πρόεδρο της ΠΣΕΠΕΠ
κα Νινέττα Καζαντζή

Αγαπητοί φίλοι,

Είμαι περήφανη που είμαι Κύπρια.

Είμαι περήφανη όταν κάθε φορά που συζητάμε για τα παιδιά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο μπορώ να λέω – και να'ν' αλήθεια – πως εμείς στην Κύπρο έχουμε διατηρήσει τις αξίες μας, διατηρούμε τον θεσμό της οικογένειας, κρατάμε τους στενούς δεσμούς με τα παιδιά μας, τα φροντίζουμε και τα προστατεύουμε και γενικά «δουλεύουμε σκληρά για νάχουν εκείνα ένα καλύτερο μέλλον».

Είμαι περήφανη όταν σκέφτομαι αυτά που παρέχουμε στα παιδιά μας και τα οποία άλλοι Ευρωπαίοι προσπαθούν ακόμα να κατοχυρώσουν: την υποχρεωτική δωρεάν εκπαίδευση, την δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, τις αποτελεσματικές κοινωνικές υπηρεσίες, την οικονομική και ηθική στήριξη και την έγκαιρη πρόληψη.

Είμαι περήφανη που είμαι Κύπρια όταν ακούω για τα ποσοστά των παιδιών που ζουν κάτω από την φτώχεια μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μπορώ να πω: όχι... σε μας το ποσοστό είναι μικρότερο απ' ότι των ενηλίκων, και μικρό σχετικά με τους άλλους Ευρωπαίους.

Όμως, φέτος που η Ευρωπαϊκή Ένωση ανακήρυξε την χρονιά ως Έτος για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού αναγκάστηκα να ξανασκεφτώ και να μελετήσω βαθύτερα τις δυο αυτές έννοιες και ομολογώ πως νιώθω σήμερα λιγότερο περήφανη.

Διερωτήθηκα πόσα από τα Δικαιώματα των Παιδιών που αναφέρει η Σύμβαση εφαρμόζονται και σε ποιο βαθμό.

Σταμάτησα να μας συγκρίνω με τους «άλλους» και άρχισα να μας συγκρίνω με τον εαυτό μας – τον καλό εαυτό μας... αυτόν που εκμεταλλεύεται όλες τις δυνατότητές του.

Σκέφτηκα πως η φτώχεια και ο αποκλεισμός είναι κατάφωρη παραβίαση των δικαιωμάτων των παιδιών και συνειδητοποίησα πως όταν ένα δικαίωμα δεν εφαρμόζεται, είναι σαν να μην εφαρμόζεται κανένα.

Αντιλήφθηκα πως η Κοινωνική Ενσωμάτωση, όπως και ο Κοινωνικός Αποκλεισμός, ενώ φαινομενικά είναι ξεκάθαρες έννοιες, εν τούτοις έχουν πολύ διαφορετικό νόημα για τον καθ' ένα μας. Νόημα ανάλογο με το κοινωνικό και πολιτιστικό μας υπόβαθρο, και ανάλογο με τις συγκεκριμένες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που εκάστοτε επικρατούν στον χώρο που ζούμε.

Για μένα, κοινωνικός αποκλεισμός είναι η κατάσταση στην οποία ένα μέρος του πληθυσμού έχει περιθωριοποιηθεί και στερείται βασικών δικαιωμάτων ή δεν του επιτρέπεται να ασκήσει τα δικαιώματα αυτά στον ίδιο βαθμό με τα υπόλοιπα άτομα της κοινωνίας στην οποία ζει και, υποτίθεται, συμμετέχει.

Κοινωνική ενσωμάτωση είναι, κατά συνέπεια, η διαδικασία μέσα από την οποία πετυχαίνουμε την αναγνώριση όλων των δικαιωμάτων του ατόμου και την υλοποίηση και εφαρμογή τους στον ίδιο βαθμό με όλα τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας στην οποία ζει και συμμετέχει.

Θεωρώ λέξη-κλειδί την λέξη «συμμετοχή» αφού εξ ορισμού, τα άτομα που στερούνται των συμμετοχικών τους δικαιωμάτων είναι αυτόματα, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, κοινωνικά αποκλεισμένα.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και για πολλά χρόνια, εστιάστηκε αποκλειστικά στην οικονομική πτυχή με έμφαση στην ανεργία, την μισθοδοσία και τις οικονομικές παροχές σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού όπως οι συνταξιούχοι, οι αναξιοπαθούντες και οι άνεργοι. Φτάσαμε όμως σήμερα, επιτέλους, σε τρεις βασικές διαπιστώσεις που διαφοροποιούν αυτήν τη θέση και που αλλάζουν την οπτική μας γωνία σε σχέση με αυτόν:

1. Η μείωση της ανεργίας δεν έφερε την πολυπόθητη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού
2. Η εξασφάλιση ενός τακτικού μισθού ή μιας οικονομικής παροχής, δεν εξασφάλισε ταυτόχρονα και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης αφού, σε πολλές περιπτώσεις, και τα δύο είναι κάτω από το όριο της φτώχειας, ούτε είχε ως αποτέλεσμα την αυτόματη από-περιθωριοποίηση των ατόμων και
3. Η επικρατούσα νοοτροπία - τόσο η κοινωνική όσο και η ατομική - σε σχέση με τα άτομα που ζουν σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού, δεν επιτρέπει την εύκολη διάβαση σε συνθήκες ένταξης και ενσωμάτωσης αλλά αναπαράγει την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Δηλαδή, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν είναι αποκλειστικά θέμα «αριθμών» μα είναι και θέμα νοοτροπίας

Αναντίλεκτα, η φτώχεια αποτελεί κύριο παράγοντα κοινωνικού αποκλεισμού, όμως νομίζω πως στην περίπτωση των παιδιών θα πρέπει να ασχοληθούμε κυρίως με την τρίτη διαπίστωση, εκείνη της νοοτροπίας – της κοινωνικής αλλά και της ατομικής νοοτροπίας, πώς δηλαδή αντιλαμβάνεται ο καθένας τον εαυτό του – και πώς του επιτρέπεται να λειτουργεί μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

Ποιες αποκαλούμε σήμερα «ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού» - εκτός των φτωχών, των ηλικιωμένων και των γυναικών, που διατρέχουν τον κίνδυνο κοινωνικού

αποκλεισμού, άρα, που στερούνται ίσων ευκαιριών, ίσης μεταχείρισης και ίσης αντιμετώπισης;

Θα μπορούσαμε να διακρίνουμε έξι βασικές ομάδες:

1. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ό,τι κι αν σημαίνει ο όρος αυτός ... δεν είναι του παρόντος αλλά χρειάζεται μια σε βάθος ανάλυση και επαναξιολόγηση του όρου).
2. Οι Μετανάστες, οι Πρόσφυγες και οι εθνικές μειονότητες.
3. Τα άτομα με διαφοροποιημένο σεξουαλικό προσανατολισμό.
4. Τα άτομα που πάσχουν από ασθένειες όπως π.χ. το AIDS.
5. Οι χρήστες και τα άτομα με ποινικό μητρώο.
6. Τα παιδιά.

Εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς πως ενώ στις πέντε από τις έξι αυτές κατηγορίες περιλαμβάνονται άτομα όλων των ηλικιών που διαθέτουν ένα – ας μου επιτραπεί η χρήση της λέξης – αρνητικό πρόσημο, στην τελευταία κατηγορία περιλαμβάνονται όλα ανεξαιρέτως τα άτομα που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, και μάλιστα την ομάδα που όλοι αποκαλούμε με περίσσιο συναισθηματισμό «το μέλλον μας»!

Και εξηγούμαι:

Η επικρατούσα νοοτροπία αφήνει τα παιδιά έξω από τα κοινωνικά και πολιτειακά δρώμενα όχι γιατί δεν είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά μα γιατί οι ενήλικες δεν το επιτρέπουν.

Το άρθρο 12 της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού αναφέρει σαφώς πως όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, έχουν το δικαίωμα να εκφέρουν την άποψή τους σε θέματα που τους αφορούν – και θέλω κάποιος να μου πει τι τελικά ΔΕΝ αφορά τα παιδιά, γιατί νομίζω πως ΟΛΑ ανεξαιρέτως τα αφορούν! – αλλά και πως αυτή η γνώμη πρέπει να εισακούεται και να γίνεται σεβαστή.

Τα δικαιώματα συμμετοχής είναι, κατά γενική ομολογία, δύσκολο να τα αντιληφθούμε και δυσκολότερο να τα εφαρμόσουμε αφού η υλοποίησή τους σημαίνει αυτόματα την παραχώρηση μέρους της εξουσίας των ενηλίκων σε άτομα μικρής ηλικίας που θεωρούνται «ανώριμα», «ευάλωτα», «επιπόλαια», «ανεύθυνα», «απαίδευτα», «άπειρα» και όλα τα συναφή.

Αγαπητοί φίλοι,

Συμμετοχή σημαίνει ίσες ευκαιρίες. Συμμετοχή σημαίνει αναγνώριση. Συμμετοχή σημαίνει συναπόφαση. Συμμετοχή σημαίνει συναίνεση. Συμμετοχή σημαίνει διαπραγμάτευση. Συμμετοχή σημαίνει όχι στις διακρίσεις. Συμμετοχή σημαίνει δικαιοσύνη και ισότητα και ισοπολιτεία...

21 χρόνια μετά την υπογραφή και επικύρωση της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού είναι νομίζω καιρός να διασφαλίσουμε την ίση συμμετοχή των παιδιών – όλων των παιδιών που ζουν στον τόπο μας ανεξάρτητα από το χρώμα του δέρματός τους και την καταγωγή των γονιών τους - σε όλα τα κοινωνικά δρώμενα.

Να διασφαλίσουμε τις ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση – και δεν εννοώ μόνο τη σχολική γνώση αλλά γενικά την αγωγή στην κουλτούρα, τις πολιτιστικές δραστηριότητες, τη γνώση έξω από το σχολικό πλαίσιο, την απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων που δεν περιλαμβάνονται στο σχολικό πρόγραμμα κ.ο.κ.

Να διασφαλίσουμε ότι τα παιδιά που δεν είναι οργανωμένα – και που αποτελούν την πλειοψηφία – προσεγγίζονται ώστε να ακουστούν.

Να διασφαλίσουμε ότι τα παιδιά με τα «αρνητικά πρόσημα» αντιμετωπίζονται ακριβώς όπως και τα παιδιά με τα «θετικά πρόσημα»;

Και...

Να διασφαλίσουμε ότι τα παιδιά αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως ισότιμο πολίτη στο κράτος τους.

Ως άτομο που δικαιούται να έχει διαφορετική άποψη.

Ως άτομο που μπορεί να πετύχει στόχους.

Ως υπεύθυνο άτομο – κοινωνικά και πολιτικά.

Είναι καιρός να διαφοροποιήσουμε την δικιά μας νοοτροπία σε σχέση με τα παιδιά ώστε να τα αποδεχτούμε ως ισότιμα μέλη στην κοινωνία.

Αν καταφέρουμε να δώσουμε φωνή σε όλα τα παιδιά – όχι μόνο μέσα από συνοπτικές διαδικασίες μα με δομές που να διασφαλίζουν ότι το κάθε παιδί θα έχει ένα βήμα από το οποίο να μπορεί να ακουστεί και να επηρεάσει και τις αποφάσεις σε θέματα που το αφορούν – θα έχουμε πετύχει τον στόχο της κοινωνικής ένταξης όλων των πολιτών.

Και τότε... θα γίνω ξανά πολύ περήφανη που είμαι Κύπρια.

Σας ευχαριστώ.